

Národní technické muzeum

Praha 7, Kostelní 42, PSČ 170 78

Dle dohody o provedení práce č. 205/2014

Rešerše archivních materiálů pocházejících

z likvidované POLDI – SONP Kladno

pro účely projektu DKRVO

Zadavatel: PhDr. Miloš Hořejš

Zpracovatel: Jaroslav Pergl

Prosinec 2014

Archivní rešerše materiálů pocházejících z likvidované POLDI – SONP Kladno.

Byl jsem požádán pány Mgr. Petrem Klimentem a Mgr. Ladislavem Bezděkem zdali bych nebyl nápomocen při zpracování archivních negativů a fotografií pocházejících z již neexistujícího podniku POLDI – SONP Kladno. Na tom, že se tyto materiály do NTM dostaly, jsem měl i svůj podíl. Pracoval jsem totiž, v období 5/1977 – 10/1992 jako vedoucí fotoateliéru v laboratořích při VZÚ POLDI. Když jsem, někdy po roce 1997 (neumím už blíže určit) v kladenském antikvariátu objevil v prodeji staré deskové negativy, které jsem znal z našeho archivu, dost jsem se zděsil a snažil jsem se získat informace, odkud se tam dostaly anebo alespoň zabránit jejich dalšímu zmaření. Jednak jsem o tom informoval ředitele Sládečkova vlastivědného muzea v Kladně PhDr. Z. Kuchyňku, o kterém vím, že se regionální historii věnuje a dále jsem o tom informoval ing. J. Petrika, kterého jsem dobře znal jako bývalého pracovníka VZÚ a o kterém jsem věděl, že pracuje v NTM. Dalšímu rozprodávání prostřednictvím antikvariátu, (než se podaří opatřit finanční prostředky k nákupu, nebo zajištění zbylých desek), jsem se pokusil zabránit tím, že jsem majitele upozornil, že obchoduje s patrně ukradeným státním majetkem. Toho se majitel (pan Mareš) zalekl a další výkup zastavil. Od koho nabízené materiály získal, mi odmítl sdělit. Zajímavé bylo, že ten, co tyto nabízel (pan St. Stökl), když přišel o odbyt, tak si mě vyhledal sám. Poslal jsem jej za PhDr. Kuchyňkou s tím, že on, zřejmě jediný by byl schopen poldovský archiv od něho odkoupit. O dalším pohybu a osudu archiválií jsem se dozvěděl až za dlouhou dobu od svého bývalého kolegy, fotografa, J. Vyšína, který po rozpadu podniku SONP přešel jako fotograf do Sládečkova muzea (v květnu r. 1997).

Dne 22. 9. 2014 jsem v doprovodu PhDr. Klimenta navštívil pracoviště NTM v Čelákovících, abych se podíval na to, co se vlastně podařilo ing. Petrikovi zachránit a případně pomohl roztrždit a popsat získané archiválie. Rovněž jsem se mohl seznámit se způsobem jejich

dalšího zpracování. Získaný soubor obsahuje zřejmě úplný archiv pana Jiskry, který protože byl umístěn v budově, kde byl stálý provoz, nebyl nijak poškozen ani odcizen.

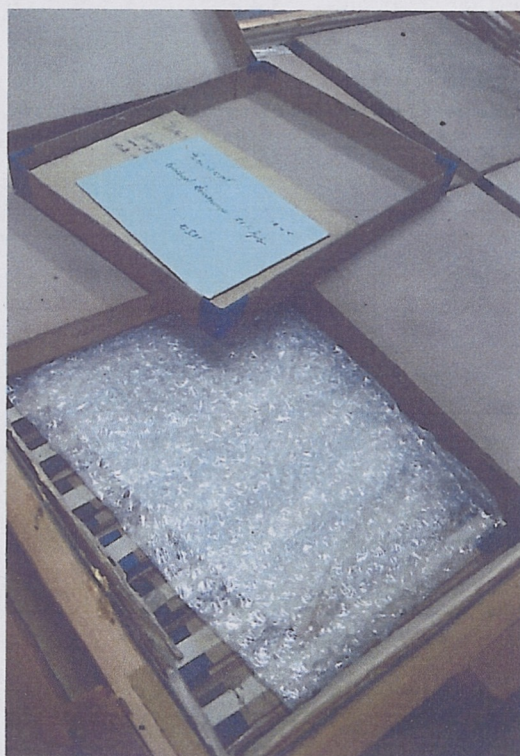
Odtud zřejmě taky pochází část archivu redakce závodního časopisu Kovák (nevím, jak se tam dostala)

a bohužel pouze malá část původního, tzv. starého a tudíž nejcennějšího poldovského archivu. Co z něho chybí, se bude muset pracně dohledat porovnáním jednotlivých položek (převážně skleněných, velkoformátových negativů) s kopií původního seznamu, který nechal

pořídít Mgr. Kovařík (o tom, kde skončil originál, mi není nic známo). Část tohoto archivu získalo postupnými nákupy v antikvariátu a následně i od pana Stökla SVM v Kladně. Pokud už nic nebude u.p. Stökla, tak se obávám, že tyto – možná nejcennější kusy budou nenávratně ztraceny.

Myslím, že pokud mám zmapovat fotografickou dokumentaci tak velkého podniku, tehdy jednoho z největších průmyslových komplexů středních Čech (až 22 000 zaměstnanců), jakým POLDI – SONP v té době bylo, pokusím se popsat, jak to s fotografováním vlastně bylo. Protože se jednalo o hutnicko – strojírenský komplex i se zbrojní výrobou, bylo fotografování v celém rozlehlém objektu hlídáno za všech režimů. Povolení k fotografování vydávalo odd. zvláštních úkolů. V tak velkém a rozlehlém podniku bylo několik institucí, které měli fotografování přímo v popisu práce. Asi největším byl Fotoateliér POLDI, který byl organizačně i místně začleněn v budově laboratoří, výzkumného ústavu a zkušeben. Jeho hlavní náplní byla práce pro výše zmíněné instituce. Kromě toho zajišťoval fotodokumentaci po celém podniku podle potřeb jednotlivých provozů a oddělení. Např. dokumentace úrazů pro odd. bezpečnosti práce, zlepšovací návrhy a jejich realizace, různé vady materiálu v provozech apod. V podstatě většinu fotografie technického zaměření. Rovněž se na nás obraceli vedoucí jednotlivých provozů se žádostmi o foto z různých společenských akcí jako oslavy životního jubilea, předávání vyznamenání, akce ROH, BSP a podobně. Protože takových akcí bylo v tak velkém podniku mnoho, snažili jsme se tato omezit a přesvědčit odd. zvláštních úkolů, aby udělil povolení k fotografování, zvláště těchto aktivit, alespoň jednomu člověku z každé výrobní oblasti. Také jsme zajišťovali fotografování osob. Většinou různých vyznamenaných pracovníků na nástěnky, nebo dalších např. na cestovní doklady, různé dotazníky apod.

Pod správou Fotoatelieru patřila vždy taky správa tzv. „starého archivu“. Ten byl uložen ve sklepních prostorách sousední budovy, která patřila Odboru řízení jakosti a zkušebnám. Musím zmínit, že o jeho záchranu se, proti příkazu vedení k jeho likvidaci, zasloužili tehdejší zaměstnanci Václav Petříček, Jindřich Kratochvíl a Jaroslav Dragoun, kteří jej po přestěhování foto do nové budovy vlastnoručně přenosili a umístili do starých šatních skříněk (tzv. štádel). Pokud si pamatuji, mohlo jich být 5 nebo 6. Sami jsme jej vůbec nevyužívali, neměli jsme ani od toho sklepa klíče. U nás ale byly uloženy původní knihy záznamů. Naposledy jsem je měl v ruce, když (někdy v letech 1988-90) přišel jakýsi prominentní synek, že píše nějakou práci a chce volný přístup do starého archivu. Protože jej u toho nemohl nikdo kontrolovat, tak jsem to neumožnil. Jenom jsem mu zapůjčil ony knihy záznamů a už jsem je nikdy neviděl. Nevím, jakou cestou se dostaly na čas do rukou ředitele podnikového muzea Mgr. Kovaříka, který tehdy prozřetelně nechal udělat kopie, ty se našly v souboru, který je v NTM.

Když už jsem zmínil několik jmen, mohl bych je blíže specifikovat a doplnit další.

Do konce války byl atelier čistě v německých rukou. Prvním vedoucím po válce byl V. Petříček a jako fotografové J. Kratochvíl a J. Dragoun. Pan Dragoun se specializoval na převážně velkoformátovou fotografii v ateliéru a do provozu chodili oba zbývající. Pan Petříček vydržel ve funkci vedoucího přes 30 let. Krátce byl vedoucím J. Kratochvíl, asi 2 roky a po infarktu odešel do předčasného důchodu v r. 1977. Po něm už jsem nastoupil já. Za mého působení se zde ještě vystřídali L. Jiskra (+), L. Bezděk (dnes v NPÚ), M. Stehlík (dnes v USA) a J. Vyšín (dnes v SVM), který zde zůstal ještě i po mém odchodu až do rozpadu podniku. Ten by mohl ještě dodat cenné informace. On to byl, kdo na můj popud přiměl svého šéfa k nákupu velké části odcizeného starého archivu od p. Stanislava Stöckla z Vinařic (tel. 774 430 235). Ještě

musím zmínit dlouholetou administrativní pracovníci fotoateliéru M. Petříčkovou (+), která sice nefotografovala, ale kromě evidence a vyřizování zakázek také pracovala ve fotokomoře a při následné úpravě (sušení, leštění, ořezávání a číslování) fotografií. Také se starala o tzv. živý archiv negativů, se kterým se pracovalo. Ten jsem ale v materiálech NTM nenašel a předpokládal jsem, že po odchodu J. Vyšiny a uzavření laboratoří v těchto prostorách mohl zůstat. Dostat se tam ale nebylo jednoduché. Podnik za dobu od revoluce několikrát změnil majitele a dosud se mi nepodařilo zjistit, komu dnes soubor budov bývalých laboratoří a výzkumu patří. Je zjevně vyrabován, vstupy jsou zavažené a budova je za léta zarostlá nálety. Nakonec se mi to, po značném úsilí a vlastně nelegálně, podařilo. Pokud jsem doufal, že v bývalém fotoateliéru něco najdu, tak už po vstupu do budovy mě bylo jasné, že jsem byl přílišným optimistou. Myslím, že přiložené snímky dostatečně dokumentují stav věci.

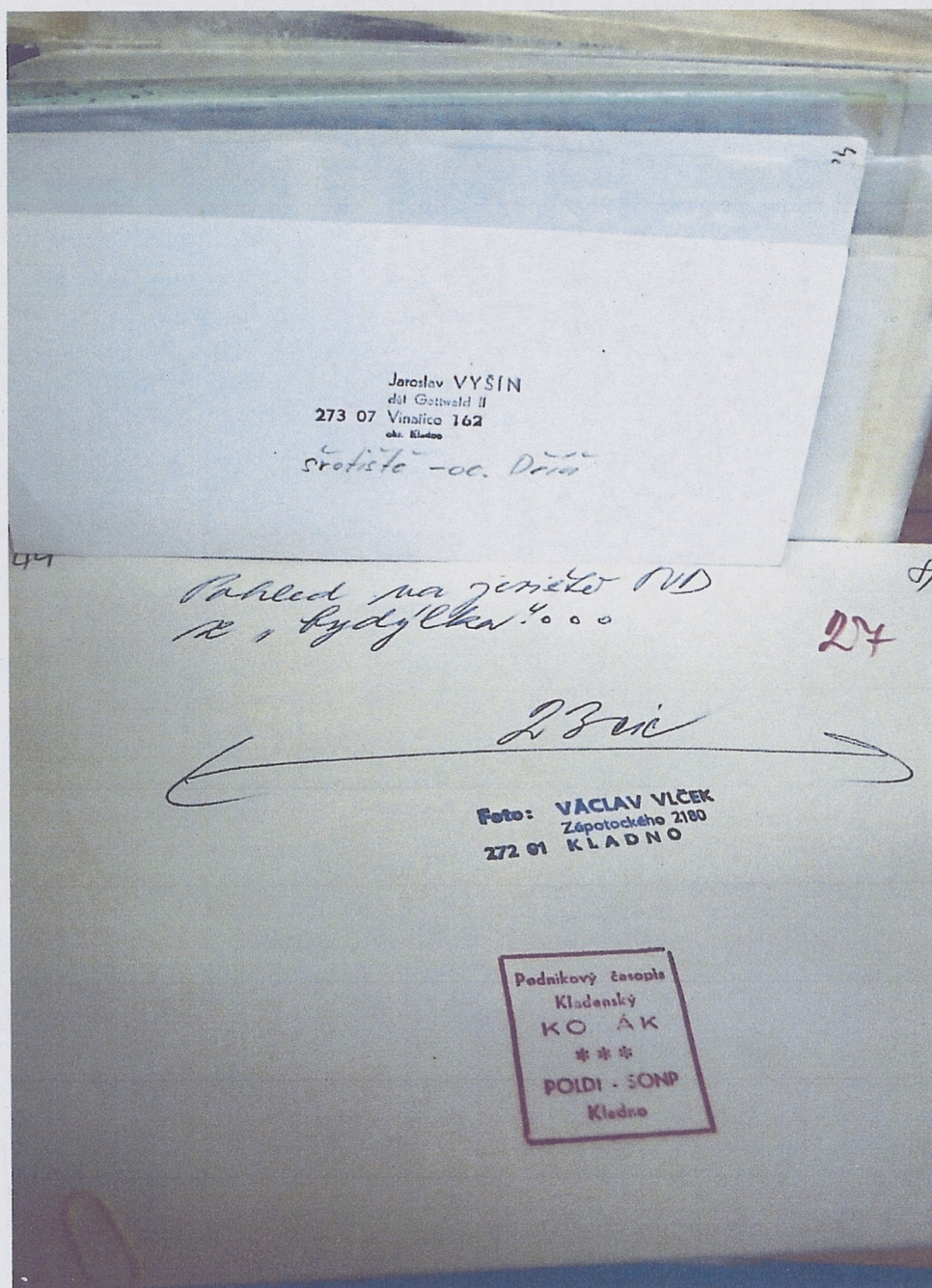

Dalším fotografickým pracovištěm byl atelier p. Ludka Jiskry. Pan Jiskra byl v době, kdy jsem převzal vedení poldovského fotoateliéru, ještě nějaký čas jeho zaměstnancem. Věnoval se převážně pořizování dokumentace tzv. společensko-politických akcí. Návštěvy zahraničních delegací, akce vrcholných orgánů podniku, konference, rekreace apod. Byl také jediný ze zaměstnanců fotoateliéru, kdo byl členem KSČ. Protože se tato činnost značně vyhýbala hlavnímu, tedy technickému, zaměření práce celého oddělení, byl jsem velmi rád a vřele jsem doporučil, když si pan Jiskra vyřídil, že se od nás oddělí a zřídí si vlastní pracoviště přímo v těsném sousedství ředitelské budovy podniku a organizačně bude spadat pod sekretariát ředitele. Protože naše vztahy nebyly přátelské, nikdy jsem jej v jeho novém působišti nenavštívil a nemohu se tudíž vyjádřit k tomu, jak to tam vypadalo a i jeho pracovní náplň mohu popsat pouze jako domněnku. Kromě toho, co jsem již popsal, byl i aktivním dopisovatelem závodního časopisu KOVÁK. Po určitou dobu vypomáhal i při fotografování zaměstnanců v osobním oddělení, což vysvětluje vysoké množství portrétů v jeho archivu.

Také propagační odd. podniku mělo svého fotografa. Ten se zabýval pouze fotografiemi pro prezentaci podniku při různých výstavách doma i v zahraničí. Rovněž spolupracoval při tvorbě propagačních materiálů. V tzv. Výtvarném ateliéru se fotografii věnovali, co já pamatuji, Jiří Švanderlík, Stanislav Čurda a Miloslava Klímová. Nevím, zda sem organizačně spadal i St. Čurda junior, který měl odloučené pracoviště v kulturním domě na Sítné. Fotografoval společenské události, které se zde konaly. Tuto práci vykonával vedle svého zaměstnání. Archiv propagace nejspíš nejdříve skončil v podnikovém muzeu v „Bachrovně“. Kam se dostal po její likvidaci by mohl vědět Mgr. Jiří Kovařík, bývalý ředitel muzea.

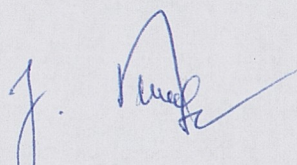
Další institucí, která zřejmě nikdy nezaměstnávala žádného fotografa dlouhodobě, ale s mnohými spolupracovala, byl závodní časopis KOVÁK. Část jeho archivu fotografií (neobsahoval negativy) se zřejmě našla a byla přivezena z kanceláře p. Jiskry. Tyto fotografie mají tu výhodu, že jsou na zadní straně opatřeny tzv. popiskou a většinou i razítkem autora.

Kde ale celý archiv časopisu, který musel obsahovat značné množství fotografií za léta jeho trvání, skončil se mi nepodařilo zjistit. Mezi jeho kmenové fotografie patřili Čeněk Čermák a Fr. Kaše. Dopisujících bylo víc.

Ještě vím, že by měl existovat jeden zajímavý archiv a to pana Václava Vlčka. To byl zaměstnanec odboru investice, který pořizoval průběžnou dokumentaci výstavby mnohých provozů (např. závodu POLDI III. Dříň) a možná i některých rekreačních zařízení. Říkalo se, že se s podnikem kdysi soudil o autorská práva. Ten by mohl být taky ještě naživu, ale nic se mi o něm nepodařilo zjistit.

V září - prosinci 2014

zpracoval: Jaroslav Pergl.

Kopie k dispozici pro Mgr. Petra Klimenta a Mgr. Ladislava Bezděka.

Antikvár, kde jsem začal prodávat sklenice atd.
je p. Mareš.

Stanislav Štěl - 774 430 235 (ten archivuje prodává Mieršovi)

Další fotografové z POLDI -

- Luděk Jiskra +

- Jar. Dragoun +

- Marcela Petrášková +

- Jaroslav Vyšňu - 737 961 943 - dnes SVM

Václav Vlček - vystavba dle a jiné věci

Čurda - Ota + ⇒ Szu (foto + kulturní) Slovák

Kontakt na čas ^{záměr fotografování} korál ⇒ ? fotograf. Čurda a Kaš (žák)

Tip, že něco by mohl mít i pan Boris CHIKULAY (afiliér -
Litavský)
kontakt přes Holého.

Fotografové v propagaci: Svandrálek, Čurda, Klíčová (605 010 518)